

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

Факультет соціально-економічної освіти

“Затверджено”

На засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М. П. Драгоманова
протокол №_ від «__» _____ 2020р.
Голова Приймальної комісії

_____ Андрущенко В. П.

“Рекомендовано”

Вченою радою факультету
соціально-економічної освіти
протокол №_ від «__» _____ 2020р.
Голова Вченої ради

_____ Євтух В.Б.

Програма вступного фахового випробування

з економічної теорії

для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття ступеня **магістра**
на базі здобутого ступеня **бакалавра**

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність 051 «Економіка»

освітні програми «Економіка»

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

Програма вступного екзамену на спеціальність 051 «Економіка» містить основні і найбільш важливі з теоретичної і практичної точок зору питання економічної теорії (політекономії, мікроекономіки, макроекономіки) та історії економічних учень в обсязі відповідних курсів, які читаються за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

На вступному екзамені абітурієнт повинен показати знання економічних законів і категорій, розуміння рушійних сил і об'єктивних тенденцій суспільного прогресу, суті, основних рис і механізмів ринкової економіки, трансформаційних процесів у сучасній Україні, а також історії та еволюції економічної думки.

Екзаменовані повинні глибоко розуміти предмет економічної теорії, методи економічного дослідження, зв'язок економічної науки з іншими суспільними науками; співвідношення між потребами, виробництвом і ресурсами, суть проблеми економічного вибору; зміст відносин власності, типи економічних систем і, зокрема, моделі ринкової та адміністративно-командної економіки.

Екзаменовані повинні добре знати загальні основи ринкової економіки, її об'єктивні основи (товарне виробництво, товар, його властивості), сутність грошей, економічний механізм ринку (ринковий попит, ринкову пропозицію, утворення ринкової ціни), види ринків, доходи та їх джерела.

Необхідно знати основи мікроекономіки: сутність і характеристики підприємства, кругообіг та оборот капіталу підприємства, зміст підприємництва, менеджмент та маркетинг підприємства; сутність та економічну роль домогосподарства як суб'єкта ринкової економіки.

Екзаменовані повинні показати знання макроекономічних проблем, серед яких: поняття економіки як цілого, зміст макроекономічних рівноваг (між сукупними доходами і сукупними витратами, сукупним попитом і сукупною пропозицією), сутність та прояви циклічності, зміст і напрямки макроекономічної нестабільності (безробіття, інфляція), суть та значення податків, грошово-кредитне регулювання, економічні функції держави.

Необхідним є знання проблем світового господарства: суті, значення та сучасного розвитку міжнародного поділу праці, форм міжнародних економічних відносин, міжнародної економічної інтеграції, міжнародної валютно-фінансової системи, платіжного балансу, міжнародних фінансово-кредитних організацій, глобалізації та участі України у світовому господарстві.

Блок з історії економічних учень передбачає глибоке розуміння класичних шкіл та їх подальшого розвитку аж до сучасних економічних теорій.

Важливим є знання економічних процесів в Україні в період трансформації її економіки від адміністративно-командної до ринкової системи. Серед них особливе значення мають проблеми роздержавлення та приватизації, створення ринкової інфраструктури, формування доходів населення, державного регулювання економіки, оподаткування, державного бюджету,

грошово-кредитного регулювання.

Вступний екзамен з економічної теорії проводиться за білетами, кожний із яких включає три питання.

Оцінювання знань, умінь і навичок абітурієнтів здійснюється в балах відповідно до встановлених критеріїв: 175-200 балів – відмінно; 150-174 бала – добре; 124-149 балів – задовільно. Оцінка відповіді нижче 124 балів – незадовільно.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННІ (ТІЛЬКИ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ)

<i>Оцінювання за шкалою університету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта</i>
175-200 балів	Високий	Абітурієнт дав повну, теоретично правильну та аргументовану відповідь на питання білету; глибоко розуміє економічні закони і категорії в межах програми бакалавра, їх взаємозв'язок; здатний здійснювати порівняльний аналіз різних течій, концепцій, робить творчо обґрунтовані висновки; уміє користуватися методами наукового аналізу економічних явищ, процесів; використовує фактичні та статистичні дані; уміє використовувати економічні знання для аналізу сучасних проблем економічного розвитку України.
150-174 балів 163-174 балів	Достатній	Абітурієнт дав повну відповідь на питання білету, глибоко розуміє зміст економічних категорій та законів, уміє, в основному, користуватися методами наукового аналізу економічних явищ та процесів, але дещо неповно з'ясовує історію їх розвитку та взаємозв'язку; використовуючи фактичні та статистичні дані допускає певну неконкретність; добре розуміє проблеми економічного розвитку України. Абітурієнт дав повну відповідь на питання білету, глибоко розуміє зміст економічних категорій та законів, але допускає дрібні неточності у визначеннях, аналізуючи явища та процеси дещо затрудняється у використанні методів наукового аналізу, не розкриває глибинні основи економічних змін, використання фактичного матеріалу не завжди органічно пов'язується з теорією питань.
124-149 балів 135-149 балів	Задовільний	Абітурієнт дав повну відповідь на питання білету, але допустив часткові недоліки в розкритті змісту питань,

124-134 балів		<p>економічних категорій та законів, їх взаємозв'язку; виявив недостатній зв'язок теоретичних знань з сучасною економічною практикою, в тому числі і в Україні.</p> <p>Абітурієнт дав повну відповідь на питання білету, але при з'ясуванні змісту економічних понять, явищ, економічних категорій та законів, допустив фрагментарність, часткові змістовні неточності, недостатньо знає альтернативні підходи, що існують в науці (літературі), недостатньо пов'язує теоретичний матеріал з економічною практикою, в тому числі і в Україні, фрагментарно використовує у відповідях фактичний і статистичний матеріал.</p>
100-123 бали	Низький	<p>Відповідь абітурієнта має поверховий, безсистемний характер і не розкриває сутності питань; абітурієнт допускає грубі помилки, перекручення змісту, недбалу форму викладу.</p>

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 100-123 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М. П. Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ

Фахова комісія аналізує результати співбесіди методом експертної оцінки й колегіально приймає рішення: про «рекомендовано до зарахування» або «не рекомендовано до зарахування», з урахуванням співбесіди з мови (української, російської).

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

Питання з економічної теорії (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка)

1. Предмет та функції економічної теорії. Еволюція поглядів на предмет економічної теорії.

2. Методи економічного дослідження.
3. Економічні закони та економічні категорії.
4. Економічна теорія та економічна політика. Завдання економічної політики держави на сучасному етапі трансформаційних перетворень в Україні.
5. Становлення та розвиток економічної теорії. Сучасні економічні школи.
6. Потреби та споживчі блага. Класифікація потреб. Закон спадної граничної корисності.
7. Економічні інтереси: сутність, види, взаємодія. Економічні інтереси в умовах сучасної України.
8. Сутність, структура та фактори суспільного виробництва.
9. Виробничі ресурси, їх класифікація. Обмеженість ресурсів та проблема економічного вибору. Розвиток факторів виробництва. Межа виробничих можливостей.
10. Ресурсний потенціал України та ефективність його використання.
11. Технологічний спосіб виробництва: сутність та еволюція. Характеристика сучасного ТСВ. Технологічний спосіб виробництва в Україні.
12. Продукт як результат втілення факторів виробництва. Необхідний та додатковий продукт.
13. Економічне зростання. Роль освіти в економічному зростанні. Завдання утвердження в Україні інноваційної моделі розвитку.
14. Ефективність використання факторів виробництва: сутність, показники, ефективність використання в Україні. Закон спадної продуктивності факторів виробництва.
15. Економічний зміст власності. Право власності. Реалізація власності.
16. Типи, види і форми власності.
17. Власність в умовах сучасної України. Роздержавлення та приватизація економіки.
18. Становлення нової системи відносин власності в аграрному секторі України.
19. Сутність, принципи та загальна модель функціонування ринкової економіки. Функції ринку.
20. Загальні засади, принципи та модель функціонування адміністративно-командної економіки.
21. Змішана економіка індустріально розвинутих країн.
22. Економічна система сучасної України: сутність та перспективи трансформації. Трансформаційні перетворення в Україні на сучасному етапі.
23. Суть, умови виникнення та розвитку товарного виробництва. Типи товарного виробництва.
24. Товар та його властивості.
25. Вартість товару. Теорії вартості.
26. Закон вартості, механізм та економічні наслідки його дії і використання.
27. Суть, походження і функції грошей. Теорії грошей.
28. Види грошей. Закони грошового обігу. Конвертованість грошей.
29. Гроші в Україні: історія та сучасність. Грошова реформа 1996 р.
30. Ринковий попит. Закон попиту. Аналіз факторів попиту.
31. Ринкова пропозиція. Закон пропозиції. Аналіз факторів пропозиції.

32. Ціна ринкової рівноваги: сутність, механізм її утворення та роль. Значення конкуренції у встановленні ринкової ціни.
33. Ринкова конкуренція та монополія. Антимонопольна діяльність держави.
34. Види ринків: класифікація, характеристика.
35. Особливості формування цін на окремих ринках.
36. Ринкова інфраструктура та її елементи. Ринкова інфраструктура в Україні.
37. Товарні біржі, їх роль у ринковій економіці. Види біржових угод. Товарні біржі в Україні.
38. Фондові біржі, їх роль у функціонуванні капіталу.
39. Банки у ринковій економіці. Банківська система в Україні.
40. Фінансово-кредитні посередники: інвестиційні фонди, страхові компанії, довірчі товариства, пенсійні фонди. Їх роль у ринковій інфраструктурі.
41. Біржі праці (служби зайнятості) та їх роль у функціонуванні ринку праці. Служби зайнятості в Україні.
42. Акціонерні товариства: сутність, об'єктивні умови виникнення та роль у функціонуванні ринку капіталів.
43. Акція. Види акцій. Ціна акції.
44. Теоретичні підходи до з'ясування проблеми формування доходів у ринковій економіці.
45. Заробітна плата та її форми. Номінальна та реальна заробітна плата. Заробітна плата в Україні.
46. Економічна сутність прибутку. Норма прибутку та фактори, що її визначають.
47. Позичковий процент та його норма.
48. Земельна рента та її види. Ціна землі.
49. Капіталізм як сформована економічна система ринкового типу. Сутність капіталу.
50. Капіталізм вільної конкуренції.
51. Монополістичний капіталізм та його еволюція. Форми монополій. Економічна система сучасного капіталізму.
52. Соціалізм як економічна система та історичний досвід його здійснення.
53. Підприємство в ринковій економіці: суть, види та функції. Види підприємств в Україні.
54. Підприємництво та його види. Підприємництво в Україні. Первісне нагромадження капіталу.
55. Малий і великий бізнес, необхідність їх поєднання. Проблеми малого бізнесу в Україні.
56. Колективні підприємства в ринковій економіці.
57. Державні підприємства в ринковій економіці. Державні підприємства в економічній системі сучасної України.
58. Фонди підприємства, їх кругообіг та оборот. Ефективність використання фондів підприємства.
59. Витрати виробництва і ціна товару. Підприємницький дохід.
60. Домогосподарство як суб'єкт ринкової економіки. Доходи та витрати домогосподарств. Домогосподарства в Україні.
61. Зміст управлінської діяльності підприємств. Менеджмент.

62. Характеристика основних теорій управління.
63. Функції менеджменту підприємства. Організаційні структури управління.
64. Необхідність, сутність та функції маркетингу.
65. Концепції ринкової діяльності. Маркетинг як особлива концепція.
66. Сегментація ринку як елемент маркетингової діяльності. Цільові ринки.
67. Сутність аграрних відносин та форми господарювання в сільському господарстві.
68. Аграрні відносини в колишньому СРСР.
69. Аграрні перетворення в сучасній Україні.
70. Фермерські господарства. Фермерство в Україні.
71. Національна економіка як ціле. Макроекономічні рівноваги.
72. Сукупні доходи та сукупні витрати. Необхідність їх урівноваження.
73. Сукупний попит і сукупна пропозиція, ринковий механізм їх урівноваження. Аналіз кривих сукупного попиту та сукупної пропозиції.
74. Класичний та кейнсіанський погляди на механізм досягнення макрорівноваги.
75. Основні макроекономічні показники. Валовий внутрішній (національний) продукт. Національне багатство.
76. Циклічність як форма руху ринкової економіки. Види циклів. Економічна криза.
77. Зайнятість та безробіття. Причини та наслідки безробіття. Безробіття в сучасному світі.
78. Види та рівень безробіття. Засоби держави по обмеженню безробіття. Безробіття в Україні.
79. Інфляція: суть, причини, рівень. Інфляція в Україні в 90-х роках (XX ст.) та на сучасному етапі.
80. Антиінфляційне регулювання у розвинутих країнах та в Україні.
81. Економічна роль держави у ринковій економіці. Методи державного регулювання економіки.
82. Податки як засіб макроекономічного регулювання. Податкова система країни.
83. Оподаткування в Україні та проблеми його удосконалення.
84. Державний бюджет. Структура надходжень та видатків, їх співвідношення. Бюджетна політика держави.
85. Особливості формування державного бюджету в Україні. Державний бюджет України на поточний рік.
86. Попит на гроші та пропозиція грошей. Кредитно-грошова політика держави та теоретичні підходи до її здійснення.
87. Пряме державне регулювання ринкової економіки: сутність, методи.
88. Державна політика доходів. Доходи населення в Україні.
89. Макроекономічне регулювання в Україні.
90. Міжнародний поділ праці та фактори, що його визначають. Розвиток міжнародного поділу праці в сучасних умовах.
91. Форми міжнародних економічних відносин. Глобалізація світової економіки.

92. Міжнародна торгівля. Світова ціна. Протекціонізм і лібералізм у світовій торгівлі. Світова організація торгівлі (СОТ).
93. Сутність і форми міжнародного руху капіталів. Іноземні інвестиції в Україні.
94. Платіжний баланс країни: сутність, структура. Платіжний баланс України.
95. Міжнародна валютна система.
96. Міжнародні фінансово-кредитні установи.
97. Міжнародне підприємництво. Міжнародне підприємництво в Україні.
98. Особливості входження України у сучасне світове господарство.
99. Економічні аспекти глобальних проблем.

Питання з історії економічних учень

1. Суть економічних поглядів та політики меркантилізму.
2. Етапи розвитку та загальна характеристика класичної політичної економії.
3. Основні течії класичної школи.
4. Вчення фізіократів про природний порядок і процес відтворення суспільного продукту. “Економічна таблиця” Ф. Кене.
5. Економічне вчення А. Сміта.
6. Особливості економічного вчення Д. Рікардо.
7. Завершення класичної традиції в працях Дж.С. Мілля.
8. Історична школа в Німеччині: методологічні засади та еволюція.
9. Умови виникнення, теоретичні джерела та особливості методології марксизму. Марксизм і сучасність.
10. Структура та теоретичні проблеми “Капіталу” К. Маркса.
11. Теоретичні основи та методологічні особливості маржиналізму.
12. Внесок австрійської, американської та лозанської шкіл в розробку теорії маржиналізму.
13. Кембріджська економічна школа та неокласична мікроекономіка А.Маршалла.
14. Розвиток неокласичної традиції у працях А. Пігу та Р. Хоутрі.
15. Становлення математичної школи в економічній теорії (С. Джевонс, Л. Вальрас, В. Парето).
16. Оптимальні складові розподілу ресурсів (В. Леонт'єв, Л. Канторович).
17. Етапи розвитку економічної думки в Україні в ХІХ – початку ХХ ст.
18. Економічні погляди С. Подолинського.
19. Економічні погляди М. Туган-Барановського.
20. Економічні погляди Є. Слуцького.
21. Особливості методології та теоретичні основи інституціоналізму.
22. Соціально-інституціональні технократичні концепції (Дж. Гелбрейт, Д. Бел).
23. Економічна теорія неоінституціоналізму (Р. Коуз, Дж. Б'юкенен).
24. Історичні передумови виникнення і суть кейнсіанства.
25. Теорія економічної динаміки та зростання у неокейнсіанстві (Р. Харрод, О. Домар).
26. Неокласичний синтез (П. Самюельсон).
27. Еволюція неокласичних ідей у ХХ ст.

28. Концепція ефективної конкуренції Й. Шумпетера.
 29. Проблеми монополії та конкуренції в неокласичній теорії ринку (Е. Чемберлін, Дж. Робінсон).
 30. Неокласичні теорії економічного зростання (Р. Солоу, Д. Мід).
 31. Основні школи неолібералізму.
 32. Особливості класичного (фрідменівського) монетаризму.
 33. Економічна теорія пропозиції (А. Лаффер, Дж. Гільдер, Дж. Ванніскі).
 34. Нова класична макроекономіка: теорія раціональних очікувань (Р. Лукас, Т. Сарджент).
 35. Розвиток радянської економічної науки в 30-90-х роках.
 36. Розвиток економічної теорії в Україні в радянський і пострадянський періоди.
5. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

6. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

Факультет соціально-економічної освіти

Ступінь: «Магістр»

Галузь знань: «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: «Економіка»

Освітня програма: «Економіка»

На базі ступеня: Бакалавр

*Вступне фахове
випробування*

Екзаменаційний білет № __

- 1.
- 2.
- 3.

Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ ім. М. П. Драгоманова

Протокол № _____ від « _____ » _____ 201__ р.

Голова фахової комісії _____ / _____ /

Підпис

Прізвище, ім'я, по-батькові

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний:

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. М.: Соцэкгиз, 1962.
2. Маркс К. Капітал // Маркс К., Енгельс Ф. – Твори, вид. 2-е, тт. 23-26.
3. Маршалл А. Принципы экономической науки. В 3-х томах. Пер. с англ., М.: Прогресс, 1993.
4. Кейнс М.Дж. Общая теория занятости, процента и денег. – М.: Мысль, 1978.
5. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Економічна теорія: Підручник. – К.: «Вища школа», 2007. – 503 с.
6. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч. посібник/ За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2010.
7. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред.. В.Д. Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007.
8. Економічна теорія. Політекономія: Практикум: Навчальний посібник. За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2010 р. – 494 с.
9. Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2005. – 325 с.
10. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: Пер. с 14-го англ. Изд. – М.: ИНФРА – М, 2004.
11. Основи економічної теорії. Підручник. За ред. Мочерного С.В. – Тернопіль, 1999.
12. Основи економічної теорії: Політекономічний аспект: Підручник. Відп. ред. Г.Н.Климко. – 5-те вид., перер. і доп. – К.: Знання–Прес, 2004.
13. Політекономія. Підручник. За ред.. Ю.В. Ніколенка. – К.: 2003.
14. Основи економічної теорії: Підручник. За ред.. А.А. Чухна. – К.: Вища школа, 2001. – 606 с.
15. Політична економія: Навч. посібник / К.Т. Кривенко, В.С. Савчук, О.О. Беляєв та ін.; За ред. проф. К.Т. Кривенка. – 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 512 с.
16. Самуэльсон Пол, Нордхаус Вильям Д. Экономика: Пер. с англ., 16-е изд. – М.: 2000.

Додатковий:

1. Беляєв О.О. Бебело А.С. Політична економія: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2001.–328с.
2. Блауг М. Економічна думка в ретроспективі / Пер. з англ.– К.: Основи, 2001.
3. Бобров В.Я. Основи ринкової економіки і підприємництва: Підручник.– К.: Вища школа, 2003.

4. Гош О.П. Політична економія капіталізму і післясоціалістичного перехідного суспільства. Підр. для вищих навч. закладів. – К.: “Преса України”, 1999.
5. Гош О.П. Політична економія України: Навч. посібник. – Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010.
6. Довбенко М.В. Видатні незнайомці. – Київ, 2000.
7. Довбенко М.В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія): Навч. посібник. – К.: Вид. центр «Академія», 2005. – 336 с.
8. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1 (Ред.кол.: ...С.В.Мочерний (відпов. ред.) та ін. – К.: Вид. центр «Академія», 2000р.; Т.2; Т.3 – 2002 р.
9. Ещенко П.С. Кудя движется глобальная экономика в XXI веке? / П.С.Ещенко, А.Г.Арсеенко. – К.: Знання України, 2012. – 479 с.
10. Загальна економіка: Підручник / І.Ф.Радіонова та ін., за ред І.Ф.Радіонової. – 6-те вид. – Кам’янець–Подільський, «Аксіома», 2008.
11. Зайцев Ю.К. Сучасна політична економія (проблеми та інституціональне поле предмета і методології досліджень): навч. посіб. / Ю.К.Зайцев, В.С.Савчук. – К.: КНЕУ, 2011. – 337 с.
12. Історія економічних учень: Підручник / за ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2004 (Класичний університетський підручник).
13. Історія економічних учень: Навч. посібник / Юхименко П.І., Леоненко П.М. – К.: Знання–Прес, 2001.
14. Лукинов И.И. Эволюция экономических систем. – М.: 2002.
15. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: «Дело», 1992.
16. Перехідна економіка: Підручник / В.М. Геєць, Є.Г. Панченко, Е.М. Лібанова та ін. За ред. В.М. Гейця. – К.: Вища школа, 2003. - 591с.
17. Семюельсон Пол. П., Нордгауз Вільям Д. Макроекономіка / Пер. с англ. К.: “Основи”, 1995.